



HEVOSMATKAILUSTA KESTÄVÄÄ – kestävyyden kriteerit ja tiekartta

Kestävän hevosmatkailun tiekartta Kanta-Hämeessä

Markku Saastamoinen

Luonnonvarakeskus LUKE

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020



Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto
Euroopan sosiaalirahasto

 Hämeen liitto
Regional Council of Häme

HAMK
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU
HÄME UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES


Luke
LUONNONVARAKESKUS


Hippolis
Hämeen ammattikorkeakoulun
Hämeen ammattikorkeakoulun

1. MATKAILU MUUTTUU

- Trendinä kiinnostus luonnossa oleskeluun ja luontoaktiviteetteihin
- Matkailutoiminnan kasvu Suomessa hidasta
- Matkailu kansainvälistyy – hevosmatkailussa meillä kuitenkin vielä vähän ulkomaisia asiakkaita. Suomi ei ole kansainvälisesti hevosmatkailumaa
- Eniten kasvaa luonto- ja ulkoiluun liittyvä matkailu
- Kotimaassa lähimatkailu lisääntyy – vaikutus koronapandemialla

- Ulkomaalaisten matkustusmotiivina toimii aktiivinen toimintaloma luontomaisemissa. Arvioilta 14 % kaikista matkailijoista on ”aktiivisia seikkailijoita” (Visit Finland Benchmark -tutkimus 2020)
- Matkailussa ja sen kohteissa korostuu turvallisuus, paikallisuus, vastuullisuus
- Terveys- ja hyvinvointimatkailun kiinnostavuus kasvaa (luonto, liikunta, sosiaalisuus, eläinkontaktit)
- Hevonen tarjoaa mahdollisuuden päästä syvemmälle luontoon

- Hevosaktiviteetit mahdollistavat liikunnan ja ulkoilun, yhdessä tekemisen ja luonnossa liikkumisen myös esim. COVID19-rajoitusten kaltaisissa olosuhteissa
- Ympärivuotisuus hevosmatkailun mahdollisuus (vaikutus: kannattavuus, työvoiman saanti ja pysyvyys, investoinnit, vaikutukset alueelle, vuodenajat – ympärivuotisen palvelutarjonnan kehittäminen yhdessä); tärkeitä huomioida kestävyys

2. MITÄ HEVOSMATKAILU ON?

- Hevosmatkailu alkanut 1950-60 –luvulla: USA, Australia, Eurooppa
- *”Normaalin asuinpaikan ulkopuolella tapahtuvaa vapaa-ajan tarkoituksessa harjoitettavaa hevosaktiiviteettiä”* (Kansainvälinen hevosmatkailun järjestö FITE)
- Hevosmatkailua on kaikki matkailu, jonka ***motiivina on hevonen*** (siis sekä hevosen kanssa toimiminen että hevostapahtumat)

- Hevosmatkailu on sosiaalista, luontoläheistä, ulkoilua, liikuntaa, eläinkontaktin mahdollistavaa
- Ranskassa osa luontomatkailua; yhdistetty kulttuuriin ja paikallisuuteen (mm. yhteistyö paikallisten eri alojen toimijoiden välillä), ***kestävää kehitystä tukevaa*** (sekä tapahtumien että hevosella liikkumisen osalta)

- Euroopan suurin hevosmatkailumaa on **Ranska**, jossa 1600 alan yritystä ja koko maan kattava organisaatio valtakunnan, alueellisella ja paikallisella tasolla
 - määritelty ”liikunta-aktiviteetiksi, joka mahdollistaa luontokokemuksen parhaalla mahdollisella tavalla”

- Hevosmatkailu voi hyvin tyydyttää ihmisten luontokokemusten (hevonen, luonto, ihminen– hevonen -vuorovaikutus) ja sosiaalisen kanssakäymisen tarvetta (myönteiset vaikutukset)
- Lisäksi hevosen rauhoittava, rentouttava, lohduttava vaikutus

- Hevosmatkailu edistää ***hevosperinteen*** säilymistä ja monipuolisuutta
- Paikalliset aja alueelliset ominaispiirteet yleensä esillä – asiakkaat arvostavat paikallisuutta
- Suuri merkitys historiallisten/vanhojen rakennusten ja fasilitteettien säilymiselle
- Suomen omien vetovoimatekijöiden käyttö; ***suomenhevosen potentiaali*** liittyy kulttuuriin, historiaan, monikäyttöisyyteen

Suomessa ja Kanta-Hämeessä:

- Mielletään usein yksinkertaisesti vaellusratsastukseksi (maastoratsastukseksi)
- Uudistuva hevostalous –yrittäjäkysely: 11% oli matkailutoimijoita; **vain 4% päätoimisesti**
- Pohjois-Suomessa (Lappi, P-Pohjanmaa, Kainuu) 27%, **päätoimisesti 17%, Etelä-Suomessa < 2 %**
- Kanta-Hämeessä kasvulle edellytyksiä väestön lisääntyessä ympäröivissä maakunnissa

Mitä hevosmatkailu voi olla

- Asiakkaat kahdenlaisia: 1. itse harrastavia ja aktiviteetteja hakevia, 2. ”kiinnostuneita” (kulttuuri, historia, tapahtumat ym. monipuolisesti)
- ***Kokemuksia*** hevosen selästä tai kärryiltä käsin: luontoa (”safarit”, piknikit), kulttuuria ja nähtävyyksiä
- ***Hevoskulttuuriin*** tutustumista: käsityöammatit, hevostyöt, rakennukset, hevosajoneuvot, muu perinne (museot, näytökset)

- ***Hevostapahtumat***: kilpailut, näyttelyt, näytökset, messut
- Liitettynä majoitus- , kokous- ja ruokapalveluihin hevosympäristössä (hevosaktiviteetit: vauhti, esim. talvella hiihtoratsastus yms., ravikärryillä ajaminen)
- Yhdistettynä toisiinsa tai muihin aktiviteetteihin ("paketit"): kylpylä, teatteri, konsertti, kylätapahtuma, museo, ruoka ...

... tai yksinkertaisimmillaan:

- Tallivierailut
- Leirit, valmennustapahtumat ratsastajille
- Talvi- ym. hevosaiheiset riehut ja yleisötapahtumat

3. MITÄ ON KESTÄVÄ MATKAILU

Lähtökohta:

- Asiakkaat ovat ympäristötietoisia, ja myös matkailutoimijat ovat kiinnostuneita ympäristövaikutuksista (Matkailun tila Kanta-Hämeessä, Piia Leikkilä 2018)
- ***Kestävyys ja vastuullisuus ovat matkailun trendejä***
- Ilmastonmuutos vaikuttaa siihen, mihin matkailuvirrat suuntautuvat

- Kuluttajat entistä valmiimpia maksamaan vastuullisista tuotteista ja palveluista (3/4 kuluttajista); yli kolmannes maksaisi +1–5 %, viidennes +6–10 % (KL 26.4.2018)
- Erimaalaisilla matkailijoilla on kuitenkin erilainen käsitys kestävydestä; brittien mielestä se on juuri ympäristöön ja hiilijalanjälkeen liittyvää, venäläiselle palveluita, viihdykkeitä, ympärivuotisuutta jne.

- Asiakkaat arvostavat yleensä eniten vesi- ja energiaratkaisuja, jätehuoltoa, paikallisia tuotteita ja palveluita
- Myös eläinten pito-olosuhteet kiinnostavat (siisteys, rakenteet)
- Pandemiat vaikuttavat **vastuullisuuden näkymiseen**: toiminnassa oltava niiden varalta ohjeita (tapahtumat, yksittäiset palvelut jne.)

Kestävän toiminnan näkyminen:

- Kestävän ja vastuullisen toiminnan näyttävä yrityksen tasolla ja koko toimialalla
- Yritysten pitää **tunnistaa toimintansa luontovaikutukset**, minimoida ympäristölle aiheutuvat haitat, käyttää luonnonvaroja säästeliäästi ...
- Yrityksen on varmistauduttava, että myös sen **hankintaketjun toiminta** on kestävää
- Isossa kuvassa keskeistä luonnon monimuotoisuuden säilyminen ja ilmastonmuutos

- Tavoitteena ilmastonmuutoksen torjunta, luonnon monimuotoisuuden säilyminen/lisääntyminen, alueellisen kehityksen tukeminen
- Otetaan huomioon täysimääräisesti matkailun taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristöön kohdistuvat vaikutukset ja vastataan alan, asiakkaiden, ympäristön ja toimijan tarpeisiin (YK:n alainen Maailman matkailujärjestö)
- Huomioitava kohdealueiden hyvinvointi sekä kulttuuriperintö ja –maisemat

- Osa sosiaalista vastuuta on erityisryhmien huomioiminen
- Visit Finland korostaa myös ***viestintää asiakkaille vihreistä valinnoista, pyrkimistä saada asiakkaat toimimaan vastuullisemmin***

Kestävä matkailu:

- Lisää paikallista hyvinvointia parantamalla taloutta, työllisyyttä, elinkeinotoimintaa
- Lisää sosiaalista koheesiota ja sosiaalista kanssakäymistä
- Saa aikaan positiivisia vaikutuksia alueelle, turisteille (asiakkaille), yrityksille
- Tukee paikallista (ja muuta) kulttuuria, historiaa, perintöä

- Lisää matkailijoiden ja paikallisen väestön tietoisuutta ja ymmärrystä ympäristöstä, luonnosta ja monimuotoisuuden merkityksestä
- Edistää ympäristön hyvinvointia, monimuotoisuutta ja lisää tietoisuutta näistä

4. KESTÄVÄ HEVOSMATKAILU

- Hevosmatkailussa tuotetaan kuluttajaorientoituneita palveluita; kuluttajien odotukset ja vaatimukset kestävyys- ja vastuullisuuden suhteen
- Luonnon kannalta sekä hevostoiminnan hyödyt että haitat – esim. vaikutukset maaperään ja kasvillisuuteen
- Hevosmatkailun on myös oltava mukana ilmastonmuutoksen hillinnässä

- Ulkomaisten tutkimusten mukaan kestävyys, luontoarvot ja kulttuuriarvot eivät ole olleet aiemmin hevosmatkailijoiden listalla kovin korkealla
- On arvostettu enemmän liikuntana, ulkoiluna ja elämyksenä

Kolmenlaista kestäväää hevოსmatkailua:

1. Kulttuurimatkailua
 2. Pehmeää”, kokemus-/elämysmatkailua
 3. Ekomatkailua: ympäristö, talous
- Eivät kuitenkaan täytä samalla tasolla yhtä aikaa kaikkia kestävään matkailun kriteerejä (ilmastovaikutukset, jätteen määrä, kulutus, hiilineutraalisuus)

Osa-alueet:

1. Energian kulutus
2. Matkustaminen, liikenne
3. Ympäristön kestävyys (maan kuluminen, jätteiden käsittely, hygienia, monimuotoisuus, monikäyttöisyys)
4. Hevosten hyvinvointi
5. Bioturvallisuus
6. Talous, liiketoiminta

7. Paikallisuuden huomioiminen (kulttuuri, yhteisöt, muut yritykset, elinvoima, yhteistyö = sosio-ekonominen kestävyys)

8. Turvallisuus

- asiakasturvallisuus
- työturvallisuus
- turvallisuus- ja pelastussuunnitelmat
- terveys (ihmiset, hevoset)
- rehuturvallisuus
- jätteiden ja vaarallisten aineiden käsittely

Ranskassa:

- hevosmatkailu on kestävä kasvua positiivisessa mielessä, mutta voi myös aiheuttaa haittaa ympäristölle
- huomioitu työllistävä vaikutus ja muita yhteiskunnallisen vaikuttavuuden muotoja
- ***matkailun tulee tukea kestävyysajattelua laajasti, ei olla vain itse kestävä***

Visit Finland (2018) kestävän matkailun kriteerejä mm.:

1. Ekologinen kestävyys
 - Ilmastonmuutoksen hillintä
 - Fossiilisten polttoaineiden vähentäminen
 - Ympäristöjärjestelmä käytössä
 - Henkilökunnan kouluttaminen ympäristötietoiseksi
 - Kiertotalouden käytäntöjen omaksuminen

2. Sosio-kulttuurinen kestävyys

- Paikallisen kulttuuriperinnön suojeleminen
- Hyvinvointia ympäröivälle yhteisölle, paikallisyhteisön arvostaminen, elinvoimaisuus
- Paikallisen työvoiman palkkaaminen, tuotteiden ja palveluiden käyttö
- Yhteistyön ja osallisuuden rakentaminen
- Yhteistyökumppanit samaa arvomaailmaa noudattavia

3. Taloudellinen kestävyys

- Tulon jääminen alueelle
- Paikallisten työllistäminen
- Integroituminen paikallisyhteisöön
- Kestävien investointien toteuttaminen, yritystoiminnan pitkäjänteisyys
- Yritystoiminnan läpinäkyvyys

Business Finland kestävän matkailun periaatteet 2019

1. Teemme reilua yhteistyötä (alueellinen yhteistyö)
2. Huolehdimme luonnosta (luonto, maisema, monimuotoisuus)
3. Kunnioitamme kulttuuriperintöä
4. Edistämme hyvinvointia, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa (työntekijät, alueen asukkaat, asiakkaat)

5. Suosimme paikallista (tuotteita, palveluita, yrityksiä, paikallinen työllistäminen)
6. Panostamme turvallisuuteen ja laatuun
7. Huomioimme ilmastovaikutukset
8. Viestimme avoimesti
9. Kehitämme jatkuvasti yritystoimintaamme
10. Sitoudumme kestävän matkailun periaatteisiin

Sustainable Travel ohjelma (kestävän matkailun ohjelma)

- Visit Finland on kehittänyt matkailualalle Sustainable Travel Finland – ohjelman ja –merkin
- Merkki tarjoaa yrityksille ja alueille 7-askelisen kehittämisspolun:
 1. Sitoutuminen
 2. Osaamisen kasvattaminen
 3. Kehittämissuunnitelma
 4. Vastuullisuusviestintä
 5. Sertifiointi ja auditointi
 6. Todentaminen ja mittaus
 7. Sopimus ja jatkuva kehittäminen

5. MITÄ HYÖTYÄ KESTÄVÄTÄ TOIMINNASTA JA VASTUULLISUUDESTA

- 80 % yrityksistä, joilla vastuullisuusohjelma, kokee saavansa hyötyä vastuullisesta toiminnasta ja imagosta
- Myös työntekijät arvostavat kestäväää toimintaa
- Monet isot luonnonvaroja hyödyntävät yritykset tekevät luonnon hyvinvointiaja monimuotoisuuden säilymistä edistäviä toimia (esim. Rudus)

- ***Kestävyyden ja vastuullisuuden on näyttävä koko arvoketjussa (tuotantoketjussa) tavaroiden ja palveluiden toimittajista lähtien***
- Tuo ***lisäarvoa*** kaikissa ketjun osissa, samoin asiakkaalle tämän omassa kestävässä toiminnan tavoitteen saavuttamisen pyrkimyksissä
- Vastuullisuutta voidaan kehittää ***yhdessä asiakkaiden kanssa***

- Matkailun kestävä kehitys tarjoaa mahdollisuuksia erottautua kansainvälisesti ja luoda uutta liiketoimintaa
- Kestävyys ja vastuullisuus pitkällä aikavälillä ainoa mahdollisuus toimia
- Ranskalainen hevosmatkailu korostaa erityisesti sosio-ekonomista kestävyyttä
- Euroopassa ollaan paikoin kiinnostuneempia monimuotoisuudesta kuin Suomessa

- Kestävästi toimiminen ei ole enää vain kilpailukykyetu vaan ***välttämättömyys yrityksille***
- Vastuullisuudesta pitää kertoa!
Vastuullisuusviestintä – kestävän ja vastuullisen toiminnan brändääminen, toiminnan oltava todistetusti kestävä (rehellisyys!)

6. KESTÄVYYDEN TIEKARTTA

- Tiekartta = toiminnan parantaminen kestävyiden kriteerien saavuttamiseksi, vaiheet tuotantoketjussa
- Innovaatiot, toimintamallit ja toimenpiteet kestävä toiminnan saavuttamiseksi kaikissa toimintaketjun vaiheissa
- Tavoitteiden ja toimenpiteiden järjestys voi vaihdella sen mukaan, mikä on tärkein saada kuntoon yrityksen, asiakkaan ym. näkökulmasta

- Tarvitaan sitoutumista, osaamista, suunnitelmallisuutta, viestintää ja lopuksi todentaminen (Sustainable Travel Finland e-opas)
- Tiekarttaa päivitetään vuosittain
- Indikaattorien on oltava helposti saatavia ja tulkittavia
- Esim. kestävyys tien tiekartta ei noudata joitain maantieteellisiä rajoja, vaan voi olla jopa kansainvälinen

- Tiekartta energian kulutuksen vähentämiseksi voi sisältää seuraavia osia: lämmitys, valaistus, veden käyttö, liikkuminen ja liikenne, energian hankinta ja tuotanto
- Tiekartta ympäristöhaittojen vähentämiseksi: lannan käsittely, kuivikkeiden hankinta ja käyttö, tarhojen hoitaminen, energiaratkaisut, veden käyttö, jätteiden ja jätevesien käsittely (ml. Pesuaineiden valinta), hankintojen kestävyys, hävikkien syntyminen, materiaalien kierto ...

- Vähintään omat suorat ja epäsuorat päästöt ja energiankulutus huomioitava
- Tietoa: ilmastolaskuri.fi, itamerilaskuri.fi, Greenhouse Gas protocol (GHG), WWF päästökertoimet
- Hiilijalanjälki ("hiilikavionjälki") on hiilipäästöjen määrä toiminnassa – pieneneminen kertoo päästöjen vähenemisestä
- Laskennassa mietittävä, mitkä tuotantoketjun osat otetaan huomioon

- Hiilijalanjäljen rinnalla hiilikädenjälki = positiivisten vaikutusten arviointi
- LUT ja VTT lanseeranneet toukokuussa 2021 *ympäristökädenjälki* –käsitteen, joka on edellistä laajempi positiivisten vaikutusten mittari, ja kattaa ympäristövaikutuksia (ilmanlaatu, ravinteet, resurssit, vesi)
- *Kädenjälki* tarjoaa perusteen valinnoille, joilla pienennetään ympäristöjalanjälkeä (haitallisia vaikutuksia)

Hiilijalanjälkeen ja kestävyysvaikutukset:

- Energiankulutus ja -lähde
- Jätteiden määrä ja käsittely, kierrätys
- Vedenkulutus
- Pesu- ja puhdistusaineiden vaikutus
- Pesuvesien suodatus, mikromuovien pääsyn estäminen
- Varusteiden huolto, korjaus, materiaalien kestävyys
- Pakkausten materiaalit ja määrä, astiat yms.
- Eläinten hyvinvointi (ruokinta, käyttö, varusteet, terveys, säiden huomioiminen jne.)
- Lähipalvelujen käyttö: rehut, tarvikkeet yms., työntekijät
- Turvallisuuden huomioiminen, vaikutukset
- Reitit ym.
- Kuljetukset

- Hiilikädenjälki = toimet, innovaatiot, toimintamallit, joilla aktiivisesti vähennetään päästöjä
 - voivat olla vaihtoehtoisia materiaaleja tai uusia toimintamalleja (esim. energiankäyttö, yhteiset hankinnat jne.)

Toimenpiteitä hevosmatkailun kestävyyden saavuttamiseksi:

- Energiaratkaisut: maalämpö, lämpöpumput, aurinkoenergia, sähköautojen latauspisteet
- Kierrätys: jätteiden lajittelu ja keräyspisteet, materiaalien kierrätys ja uusiokäyttö sekä hyödyntäminen, kompostointi ja lanta (ravinteiden kierto)
- Hävikin pienentäminen ja tämän keinot
- Hevosten hyvinvointi

- Liikkuminen: mahdollisuudet julkisen liikenteen käyttöön, hevosten kuljetusten optimointi ja yhteiskuljetukset, hevosten vieminen lähemmäksi asiakkaita (reitistöjen sijainti)
- Yhteistyö alueen muiden yritysten kanssa (majoitus, ruokapalvelut, tukipalvelut)

Hevosten hyvinvointi:

- osaava henkilöstö
- hyvä hoito (ml. kengitys, perusterveys, seuranta) sekä rehut ja ruokinta
- hyvät pitopaikat (tallit, laitumet, hevosryhmät)
- hevosten käyttö oikein mitoitettua, huomioidaan ikä, eläköityminen ajoissa
- sopivat ja ehjät varusteet
- ratsastajien taidot, ratsastajan koko suhteessa hevoseen

- hevosten määrän optimointi – *hevosten työmäärä*
 - mutta myös hoitoon tarvittava työmäärä, hoidon kustannus
 - rehuntuotanto, laiduntaminen ym. resurssi
 - lannan tuotanto + muu ympäristövaikutus

Hevosen kyky kantaa painoa

Ratsastajan paino % hevosen painosta	HEVOSEN PAINO kg		
%	400	500	600
15	60	75	90
20	80	100	120
25	100	125	150
30	120	150	180
35	140	175	210

Joitakin haittavaikutuksia (terveys) havaittu, kun ratsastajan paino 25-35 % hevosen painosta.

- eläinten hyvinvoinnin arviointijärjestelmien soveltaminen toiminnassa
 - AWIN -järjestelmä hevosille
 - Welfare Quality[®] –järjestelmät tuotantoeläimillä
 - Hevoshavaintoja (kirja) (Vetvice[®], Suomessa ProAgria)

Vähemmän ympäristöhaittoja hevosella liikkumisesta:

1. Maan kulumisen vähentäminen
 - Käytä vain sallittuja reittejä
 - Puiden juuristojen rikkoutumisen välttäminen
 - Maan pintakasvillisuuden ja pinnan rikkoontumisen vähentäminen: eroosio, rikkakasvien leviäminen, alkuperäisen kasvillisuuden häviäminen

2. Sonnan poisto reiteiltä, taukopaikoilta

- Sonnan mukana voi levitä rikkakasvien ja alueelle kuulumattomien kasvilajien siemeniä
- hygienia, muiden liikkujien huomioiminen

3. Ruokkiminen karkearehuilla, joissa ei kasvien siemeniä (siemenvaiheessa olevia kasveja)

- myös kotitallassa, koska rehu viipyy 1-2 vrk
- ei jätetä rehuja taukopaikoille

- Varsinkin arvokkailla luontoalueilla tai niiden lähellä huomiota rikkakasvien ja vieraslajien siementen leviämisen riskiin
- USA:ssa alueita, joilla saa syöttää vain (rikkakasvien siementen varalta) sertifioituja rehuja
- Pohjois-Suomessa Metsähallitus kieltänyt hevosilla liikkumisen joillakin alueilla

4. Tarkista, että siemeniä ei kulkeudu vaatteissa, jalkineissa tai hevosessa ja sen varusteissa
 5. Älä anna hevosen syödä oksia tai kaluta puita
 6. Älä sido hevosta taukopaikoilla puuhun
 7. Älä häiritse luontoa ja luonnon eläimiä
- Metsähallituksen luontopalveluiden Retkietikettiä voidaan myös käyttää

Vaelluksen turvallisuustekijöitä:

- Turvallinen hoidettu reitistö, reittien merkitseminen
- Muut reitistön käyttäjät huomioidaan (hevosella liikkujat, muut)
- Hevosten oltava turvallisia, hyvin opetettuja: sovelluttava myös täysin kokemattomille
- Ohjaajien osaaminen ja taidot, asiakkaiden ikäraja ja osaamisen arviointi
- Turvallisuuteen vaikuttaa myös ohjaajien kielitaito; myös asiakkailta voidaan vaatia kielitaitoa

1. Ennakoi ja kerro, reitin suunnittelu
 - retken kesto
 - millainen reitti ja maasto
 - varoita ojista, kivistä, ojista, muista liikkujista
2. Matkaaminen kokemattomimman ratsukon mukaan
3. Määritä turvallinen ratsukoiden järjestys, muuta tarvittaessa

4. Odota: teiden ylitykset, liikkeelle lähdöt
(kaikki valmiita)
5. Kysy kaikilta osallistujilta, sopiiko vauhti ja askellaji
6. Kehota ja rohkaise osallistujia ilmoittamaan vaikeuksista, varusteongelmista, vauhdin sopivuudesta ym.

Bioturvallisuus – osana kestävyyttä ja vastuullisuutta

- *Bioturvallisuus on keinoja, joilla estetään tahaton ihmisten, hevosten, ympäristön ja tilojen altistuminen tautia aiheuttaville biologisille tekijöille, esimerkiksi bakteereille, viruksille ja muille mikrobeille, ja näiden leviäminen talleilla (hevosen ja ihmisen tarttuvat taudit).*
- *Merkitsee tallien korkeasta hygieenisestä tasosta huolehtimista aina*
- *Talleille tutut lääke- ja rehukirjanpito sekä eläintenpitorekisteri ovat tätä myös*
- *Asiakkaiden on pystyttävä luottamaan turvallisuuteen*

Pandemia – vaellus yms.

Tarttuvien tautien ehkäiseminen

- Älä lähde vaellukselle jos asut pandemian kiihtymis- tai leviämisalueella
- Älä matkusta samalla kulkuneuvolla muiden kuin oman taloutesi asukkaiden kanssa
- Jos ratsastat itseksesi, käytä reittejä ja paikkoja, joissa ei liiku paljon muita
- Noudata turvavälejä kaikissa toimissa. Käytä kasvomaskia
- Satuloi ja käsittele hevosesi itse
- Käytä mieluiten omia juomapulloja ja eväitä
- Noudata hyvää hygieniää, suojautumista ja turvallisuusohjeita koko ajan
- Vältä viileän kosteita olosuhteita jotka ovat otollisia monille mikrobeille
- Muista ohjeet myös tilanteissa, joissa hevosellesi tai itsellesi sattuu tapaturma

Hevoset ja tapahtumat

- Hevosen tavallisimmat tarttuvat sairaudet: herpesvirus, hevosinfluenssa, *Streptococcus equi*, myös salmonella, hevosen koronavirus
- Seuraa hevosten terveydentilaa, esim. ruumiin lämpöä
- Jokaisella hevosella omat ruokinta-astiat, varusteet ja puhdistusvälineet, yhteiset esim. sykemittarit desinfioidava käytön jälkeen
- Kilpailussa ja tapahtumissa: älä päästä hevosia kosketuksiin vieraiden hevosten kanssa
- Sairaiden hevosten eristäminen tai toistensa kosketusten välttäminen
- Uusien talliin tulevien hevosten eristäminen, terveydentilan seuranta, rokotusten ajantasaisuus
- Kilpailevien hevosten pitäminen erillään muista hevosista (tarhaus, talliosastot)
- Rokotukset kunnossa
- Vain terveet hevoset kilpailuihin, näyttelyihin yms.
- Taudeista tiedottaminen (asiakkaat, naapuritallit jne.)
- Kuolleiden hevosten ruhojen hävittäminen ja hautaaminen nopeasti ja niin että luonnoneläimet eivät pääse niihin käsiksi.

- Viranomais määräysten ja ohjeiden ehdoton noudattaminen
- Tallialueilla tietyt kulkureitit
- Bioturvaohjeet alueelle ja talliin saapuville
- Ei vieraita rehuja talleihin
- Talleihin ja alueelle vain puhtaita varusteita
- Kuljetusvälineiden (hevokset, rehut, tarvikkeet) puhdistaminen käytön jälkeen
- Kilpailu- ja näyttelymatkoilta ei suositella tuoda takaisin rehuja
- Kengittäjien ym. käynnit: välineet, jalkineet, vaatetus jne. puhdistettava ja desinfioitava
- Yksilönvastuu tärkeä: työntekijät, asiakkaat, tallissa kävijät, vierailija ja yleisö toimivat oikein ja ohjeiden mukaisesti ja ymmärtävät ohjeiden tärkeyden

Tallit, leirit

- Vain terveenä, töihin, harrastukseen, tapahtumiin
- Yhteiskäyttöisten tarvikkeiden (kypärät, satulat, ohjat yms.) puhdistus ja desinfiointi käyttökertojen välissä
- Leireillä yms. yhteisten tilojen (saunat, ruokailu ...) säännöllinen puhdistus
- Käsihygienia, vaatteiden ja jalkineiden puhtaus
- Ei turhaa desinfiointiaineiden ja antibioottien käyttöä (resistenssien syntymisen ehkäiseminen)
- Talli -ja muiden tilojen siisteys, pintojen puhdistaminen, haittaeläinten (jyrsijät, linnut) torjunta
- Satulointi ulkona
- Hevosten perusterveyden hoito
- Kertakäyttöhansikkaat haavojen hoidossa
- Tallin suunnittelu (osastot, ilmastointi, materiaalit)
- Tallin vuosipesu